

*Debattartikel av Dan Sjöblom, generaldirektör, Konkurrensverket,
publicerad i Dagens industri den 14 juni 2014*

Erkänn eller betala!

Kartellbildningar är ett problem inom flera branscher. Konkurrensverket arbetar kontinuerligt med att avslöja de inblandade. En av er kan gå helt fri. Men bara en, skriver verkets generaldirektör Dan Sjöblom.

Karteller är bedrägeri. Alla karteller upptäcks inte, men fler och fler företag får känna på följderna av att ertappas. Om du har riggat en marknad med dina konkurrenter löper ni alla en risk att betala höga böter och du personligen kan även drabbas av näringsförbud. En av er kan gå helt fri. Men bara en. Det företag som är först med att avslöja en kartell kan nämligen slippa både böter och näringsförbud. Deltar ditt företag i en kartell bör du därför fråga dig: Vem ska betala böterna – du eller din konkurrent?

Sverige är ett litet land med många personliga band mellan konkurrerande företag. Det kan på många marknader finnas förutsättningar och en lockelse att ingå kartellöverenskommelser som kan vara mycket lönsamma för de deltagande företagen. Konsumenterna får betala kalaset genom högre priser, sämre kvalitet och trögare innovation. Därför finns en lagstiftning med kraftfulla sanktioner mot kartellöverenskommelser, och långtgående befogenheter för Konkurrensverkets utredningsarbete.

Företag som ingår konkurrensbegränsande avtal kan få böta upp till 10 procent av sin årsomsättning. Det högsta beloppet som dömts ut i Sverige avsåg asfaltkartellen, där nio företag fick böta nästan en halv miljard kronor 2009. Men även mindre omfattande samarbeten kan leda till kännbara straff. Tidigare i år fick däckedjorna Euromaster och Däckia böta nära 2,5 miljoner kronor för att ha samarbetat i två upphandlingar.

Utöver böter kan även personer med ledande befattning i företaget drabbas av näringsförbud. Det kan till exempel vara vd:n, vice vd:n eller en styrelseledamot. Även personer som rent faktiskt leder en verksamhet, utan att ha en formell position, kan få näringsförbud. Företrädare för en branschorganisation kan meddelas näringsförbud om organisationen drivs som en ekonomisk förening.

Konkurrensverket ger hög prioritet åt att spåra upp och avslöja karteller. Proaktivt spaningsarbete har naturligtvis ett värde i sig, men därtill vet vi att en ökad upptäcktsrisk förstärker drivkraften att ansöka om så kallad eftergift hos Konkurrensverket. Ett företag som har ingått i en kartell kan slippa att betala konkurrensskadeavgift. Det företag som är först med att anmäla en kartell som företaget har deltagit i kan slippa böter helt. Det är endast ett av företagen i kartellen som kan få en sådan eftergift. Företagets anställda undviker samtidigt att komma ifråga för näringsförbud.

Ett effektivt eftergiftsprogram måste vara tydligt och förutsägbart och företagen måste uppleva att det finns en risk att om de inte kommer till Konkurrensverket kan vi hitta dem ändå. Företag som ingår i en kartell löper stor risk att avslöjas – antingen genom att ett annat företag i kartellen väljer att komma till oss för att göra rent bord, eller genom att vi själva startar en utredning baserad på vår egen analys, information från andra konkurrensmyndigheter eller ett externt tips. Konkurrensverket har de senaste åren fått cirka fem eftergiftsansökningar om året. Vi kommer framöver att lägga stort fokus på att öka upptäcktsrisken ytterligare och få ännu fler företag att se nyttan av att vara den som först kliver av kartellen.

Konkurrensverket samarbetar nära med konkurrensmyndigheter i andra länder. Överträdelser av konkurrensreglerna sker ofta över gränserna.

Under ett par veckor i mars och april undvek svenska företag kartellböter om mer än 1 miljard kronor för att de hade avslöjat detaljer om sina olagliga samarbeten och samarbetat med konkurrensmyndigheterna.

Europeiska kommissionen meddelade beslut i två omfattande kartellutredningar, rörande kullager för bilindustrin och högvoltskablar. Fem kullagertillverkare beordrades att betala 8,5 miljarder kronor i böter.

Svenska SKF svarar för 2,8 miljarder kronor. SKF slapp dock betala ytterligare 790 miljoner kronor tack vare att bolaget bidragit med bevis i utredningen. Japanska JTEKT var dock först med att avslöja kartellen och blev det enda företaget som slapp undan böter.

Svensk-schweiziska ABB slapp undan böter i högvoltskabelkartellen. ABB avslöjade det hemliga samarbetet för kommissionen och undvek därför böter om 300 miljoner kronor.

Upptäcktsrisken för kartellister har aldrig varit större. Konkurrensverket får in tips från kunder, upphandlare och personer med insyn i misstänkta företag. Vi har också startat ett arbete med att analysera stora mängder data från offentliga upphandlingar. Med hjälp av ekonomiska och statistiska analysverktyg söker vi mönster i anbudsgivares beteende som tyder på otillåten samordning.

En av de bästa källorna till nya kartellutredningar och ingripanden mot samhällsskadlig kartellverksamhet är dock kartellmedlemmarna själva. Det kan göra stor skillnad för ett företags marknadsställning om det hinner först till Konkurrensverket – och slipper undan sanktioner – eller om den närmaste konkurrenten gör det.

Kom till oss innan vi kommer till er – det lönar sig!

Dan Sjöblom

Generaldirektör, Konkurrensverket